

EURÓPAI IDENTITÁS ÉS JÖVŐKÉP: FIATALOK PERCEPCIÓI AZ EU-BAN (2025)

– Orbán Eszter¹ –

Absztrakt

A tanulmány az európai fiatalok Európai Unióval kapcsolatos identitás-, attitűd- és jövőkép-mintázatait vizsgálja három, 2025-ben készült empirikus kutatás – Young Europe 2025, Flash Eurobarometer 556 – Youth 2025, valamint a Századvég által készített Európa Projekt 2025 – adatainak komparatív elemzése alapján. Célja annak feltárása, hogy a 16-30 éves korosztály miként viszonyul az európai integrációhoz, milyen tényezők befolyásolják az EU-val szembeni lojalitásukat, és hogyan alakul jövőképük a kontinenst illetően. Az eredmények azt mutatják, hogy az európai identitás a fiatalok körében továbbra is „komplementer” jellegű: nem helyettesíti, hanem kiegészíti a nemzeti identitást. Az EU-val kapcsolatos attitűdöket kettősség jellemzi, a mobilitási és tanulási lehetőségek pozitív megítélése mellett megjelenik a bürokratikus működéssel és a tagállami hatáskörök korlátozásával kapcsolatos kritika. A demográfiai metabolizmus modellje mentén értelmezve az eredmények arra utalnak, hogy a fiatalabb generációk nyitottabb, integrációpárti beállítódást képviselnek, ugyanakkor növekvő bizonytalanságot érzékelnek a gazdasági és biztonsági kihívások terén. A tanulmány rávilágít, hogy a fiatalok EU-percepciója egyszerre tükrözi a generációs értékvtáltás és a válságérzékenység dinamikáját, amely az európai identitás jövőjének meghatározó tényezőjévé válhat.

Kulcsszavak: ifjúság, identitás, fiatalok, percepció, EU, jövőkép

Bevezetés

A fiatalok Európához és az Európai Unióhoz fűződő viszonyának vizsgálata az elmúlt években stratégiai jelentőségűvé vált. Az Európai Unió jövője nagymértékben függ attól, hogy az új generációk mennyiben azonosulnak az európai értékekkel, intézményekkel és a közös jövőkép gondolatával. A 2020-as évek társadalmi- és geopolitikai válságai, – a világjárvány, az orosz–ukrán háború, az energiaválság és az inflációs nyomás – próbára tették az európai integráció társadalmi legitimációját, különösen a fiatalabb generációk körében.

A tanulmány célja, hogy feltárja azokat a főbb trendeket, amelyek mentén a fiatalok EU-percepciója, identitása és jövőképe 2025-re kirajzolódik.

A vizsgálat három, különböző metodológiájú, de egymást kiegészítő európai közvélemény-kutatás összevetésére épül (Young Europe 2025, Flash Eurobarometer 556 – Youth 2025, Századvég Európa Projekt 2025), amelyek együttesen lehetővé teszik a fiatalok attitűdbeli és értékrendbeli mintázatainak elemzését.

Az elméleti háttér a generációs és identitáselméletek mentén értelmezi a fiatalokat, mint társadalmi csoportot. Kiemelt figyelmet szentel a „demográfiai metabolizmus” modelljének (Ryder, 1965; Lutz és Striessnig, 2016), amely a társadalmi attitűdök generációs megújulását helyezi a középpontba. A vizsgálat így nemcsak az EU-val kapcsolatos attitűdök aktuális állapotát mutatja meg, hanem feltárja azok generációs dinamikáját is.

¹ Ssenior tanácsadó, Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány

A kutatás célja, hogy hozzájáruljon az ifjúság és az európai integráció kapcsolatának mélyebb megértéséhez, és empirikus alapot nyújtson az ifjúságpolitikai-, és EU-s szakpolitikai stratégiák fejlesztéséhez.

Elméleti háttér

Az ifjúságszociológiai diskurzusban az életkori sajátosságok mellett egyre inkább előtérbe kerülnek azok a strukturális és kulturális tényezők, amelyek meghatározzák a fiatalok társadalmi helyzetét, értékrendjét és közösségi orientációját. A „fiatalok” fogalma nem csupán életkori kategóriát jelöl, hanem egy olyan dinamikus változó társadalmi csoportot, amelynek tagjai sajátos tapasztalatokkal, életstratégiákkal és identitásmintákkal rendelkeznek.

Az „ifjúság” és a „fiatalság” terminusok egyaránt használatosak a vallási tanításokban és a politikai ideológiákban (Gábor és Jancsák, 2006) is. A fiatalokra vonatkozó definíciók egyaránt tükrözik életkori sajátosságaikat, társadalmi státuszukat, szociális folyamataikat. Ez az életszakasz egy folyamatos átmenetként fogható fel, amely a pubertással kezdődik és jellemzően a tanulmányok befejezésével zárul (Gábor és Jancsák, 2006). A fiatalság tehát egy olyan komplex fogalom, melyet a biológia, pszichológia, szociológia és kulturális dimenziók együttesen határoznak meg.

A szakirodalom jellemzően a 15–29 éves korcsoportot sorolja az ifjúsághoz. Ezen belül a „fiatal felnőttek” csoportja tűnik témánk szempontjából különösen is relevánsnak, ahova jellemzően a 19-29 éves korosztály sorolódik. (Gábor 1995, Nagy, 2020) Jellemzően ebben az életkorban történik a felnőtt szerepek fokozatos átvétele: önálló háztartásvezetés, első önálló lakás, teljesállású munkavállalás vagy éppen a családalapítás. A XXI. század sajátosságainak köszönhető, hogy ez az életszakasz megnyúlik, a hagyományos életszakaszok kitolódnak, meghosszabbodik a tanulási idő és a gazdasági függőség. (Andorka, 2003) Bár ez a korosztály biológiai és pszichológiai értelemben már alkalmas lenne az önállósodásra és a családalapításra, az utóbbi évtizedekben ez a folyamat kitolódott a harmincas éveik elejére. Ennek hátterében elsősorban a szociális és anyagi autonómia elérésének nehézségei állnak. Ellentmondásos helyzet, hogy miközben az önálló életkezdés késlekedik, ez a korcsoport a társadalom meghatározó csoportjává válik.

Természetesen az életkori kategóriák nem mindenhol egységesek: az ENSZ Ifjúsági Küldött programja a 15-26 éves korosztálynak szól, az ENSZ Fiatal Szakértői programjára egészen 32 éves korig lehet jelentkezni addig az Európai Unió statisztikai hivatala (Eurostat) a „fiatalokat” 15 és 29 év közötti korosztályként határozza meg.

A fiatal generációk jövőképe nemcsak saját életútjukat határozza meg, hanem formálja a jelent és előkészíti Európa jövőjét is. Jövőképük, értékrendjük és aktivitásuk hosszú távon befolyásolja az európai társadalmak fejlődési irányait és kohézióját. Ezt az összefüggést az Európai Bizottság több szakpolitikai dokumentuma is hangsúlyozza, például a mezőgazdaságra és élelmiszerre vonatkozó stratégiája, amely szerint „a fiatalok szerepe alapvető fontosságú az európai mezőgazdasági ágazat és a vidéki területek jövőbeli fenntarthatóságának és versenyképességének biztosításában.” (Európai Bizottság, é.n.)

A téma a szakpolitikai és szakmai közvéleményben is egyre hangsúlyosabb, mivel a Z generáció stratégiai szerepe Európa jövőbeli versenyképességében széles körben elfogadott narratíva. Ezt erősíti az Európai Unió Ifjúsági Stratégiája (2019–2027) is, amely keretet ad az uniós ifjúságpolitikai együttműködésnek, és kiemeli, hogy „az uniós ifjúsági együttműködés célja az európai fiatalokat érintő jelenlegi és jövőbeli kihívások kezelése, továbbá biztosítja az ifjúságpolitikai együttműködés célkitűzéseit, elveit, prioritásait, fő területeit és intézkedéseit tartalmazó keretet valamennyi érdekelt fél számára.” (Európai Bizottság, 2025)

A stratégia ezzel világosan rámutat arra, hogy a fiatalok jövőképe nem csupán társadalmi kérdés, hanem Európa hosszú távú fejlődésének és versenyképességének kulcstényezője, amely meghatározza az Unió megújuló képességét a következő évtizedekben.

Európai identitás

Az identitásképzés folyamata az életút során az ifjúkorban éri el kritikus szakaszát, amikor az egyén a gyermeki kötődéseken túllépve kialakítja stabil önazonosságát. A kulturális környezet és az életkori sajátosságok arra készítetik a fiatalokat, hogy újraértelmezzék társadalmi beágyazottságukat és identitáskonstrukcióikat.

Az identitás nem kizárólag egyéni pszichológiai konstrukció, hanem történelmi és társadalmi kontextusban formálódó jelenség is. Ezt hangsúlyozza Strauss és Howe (1991) generációs elmélete is, amely szerint a történelem ismétlődő ciklusokra bontható. Az egyes generációkat meghatározó történelmi események, társadalmi kihívások és kulturális tapasztalatok közös keretet hoznak létre,

amely kollektív élményként alakítja az adott nemzedék önazonosságát. Így amíg az amerikai generációk esetében az ő közös történelmi élményeik képezik az identitásuk alapját, addig az Európai Unió fiatal generációinak Európa történelmi, politikai és kulturális átalakulásai teremtik meg a közös európai identitást.

A generációs elméletek logikája kontinentális szinten is érvényes, hiszen az európai fiatalok identitása ugyanúgy közös történelmi és kulturális tapasztalatokból építkezik, mint a nemzeti közösségek esetében. Az európai identitás tehát nem egy homogén, egyértelműen körülhatárolt, statikus kategória, hanem egy dinamikus és többdimenziós konstrukció, amely egyszerre épül a nemzeti hovatartozásra, a regionális sajátosságokra és a közös európai tapasztalatokra. A fiatalabb generáció körében ez a közös identitás gyakran a nyitottság, a mobilitás a demokratikus értékek és a multikultur iránti elköteleződésben jelenik meg. Számukra az európaiság társadalmi részvétel, az interkulturális párbeszéd és a közös jövőkép fogalmait testesíti meg, amely túlmutat a nemzeti identitás határain, de nem helyettesíti azt. Horváth és Kassai (2011) szerint például az európai identitás kettős természetű: egyszerre kulturális és politikai.

Ugyanakkor e két komponens aránya egyénenként eltérő lehet. A kulturális identitás az európai értékrend, a közös történelmi és szellemi örökség, valamint a civilizációs alapértékek mentén szerveződik. A politikai identitás ezzel szemben az Európai Unió intézményi kereteihez való kötődést fejezi ki. Ez magában foglalja az uniós polgársággal járó jogokat és köteleességeket, a közös politikai döntéshozatalhoz való viszonyt, valamint a lojalitást az európai integráció eszméje iránt. A politikai dimenzió tehát az európai közösséghez való tudatos, intézményi alapú elköteleződést jelenti, amely az uniós értékek védelmében, a közös politikai felelősségvállalásban és a kollektív cselekvésben ölt testet. A két dimenzió egymással kölcsönhatásban áll: a kulturális identitás a közös történelmi tudatból és kulturális szimbolikából táplálkozik, amely megalapozza az „európaiság” érzelmi és értékalapú összetartozását, míg a politikai identitás az ehhez kapcsolódó intézményi biztonságot és közös cselekvési keretet biztosítja. E kölcsönhatás eredményeként az európai integráció nem csupán gazdasági és intézményi folyamatként értelmezhető, hanem az évtizedek során olyan társadalmi és kulturális közeggé vált, amelyben a fiatalabb generációk szocializációja és identitásformálódása is zajlik.

A gazdasági integráció kezdete az Európai Szén- és Acélközösséghez köthető, amelyhez idővel a politikai unió megteremtésének folyamata is társult. Ez a fejlődés jelentős intézményi változásokat hozott, amelyek lépésről lépésre alakították és mélyítették az uniós intézményrendszert. Az európai integráció jól nyomon követhető a gazdasági és az intézményi átalakulásokban, ugyanakkor nyitva marad a kérdés, hogy mi adja e folyamat alapvető kiindulópontját. Az európai integráció elemzésekor a materiális és geopolitikai szempontok mellett elengedhetetlen a közös narratívák és identitáskonstrukciók vizsgálata. Az európai integráció alapja nem kizárólagosan a materiális szférában, a politikában, a gazdaságban, vagy a geopolitikában keresendő, hanem a közös narratívákban, identitáskonstrukciókban és kulturális jelentésadási folyamatokban. Az európai integráció megértése érdekében mélyebben kell keresnünk a választ: mi Európa lényege, s vajon létezik-e közös európai identitás, amely meghatározó? (Martonyi, 2021).

E kérdés empirikus megközelítését adja Striessnig és Lutz (2016), akik az Eurobarométer 2006-os és 2013-as adatait elemezve vizsgálták a nemzeti és európai identitás változását.

Elemzésük a demográfiai metabolizmus modelljére (Ryder, 1965) épül, amely szerint a társadalmi változások legfőbb mozgatórugója nem az egyének attitűdjeinek változása, hanem az új generációk megjelenése és szocializációja. A modell alapján az identitásformák generációs cserék révén újulnak meg, miközben az egyének életútjuk során csak korlátozott mértékben módosítják beállítódásaikat.

Lutz és munkatársai ugyanakkor finomították a kohorsz-determinizmus eredeti értelmezését: számításba vették az életpálya során végbemenő attitűdváltozásokat is, ezzel árnyalva a generációs különbségek statikus megközelítését. Kutatásaik szerint az európai identitás kétféle komponens mentén értelmezhető: a haszonelvű (instrumentális) és az érzelmi (affektív) kötődés alapján. Az előbbi az Unióból származó gazdasági és politikai előnyökre épít, míg az utóbbi az európaisághoz való érzelmi azonosulást, a közös értékekhez és kulturális örökséghez való viszonyt fejezi ki. Az elemzés eredményei szerint az európai népességben fokozatosan erősödik a többszörös identitás.

A fiatalabb generációk esetében különösen jellemző, hogy szocializációjuk során természetes módon épül be az európai dimenzió, amely idősebb korokban is fennmarad. A kutatás pozitív generációs hatást mutatott ki, amely az európai identitás fokozatos növekedését jelzi, jóllehet a növekedés mértéke 2006 és 2013 között méréseltebb volt, mint az előző évtizedben. A 15–24 éves korosztályban a várt bővülés valamelyest elmaradt, ami részben az időszakos gazdasági és politikai hatásokkal magyarázható, míg a 35 év felettiek körében az identitás stabilitása erőteljesebben érvényesült. Az európai lakosság a gazdasági és politikai kihívások ellenére is egyre inkább európai beállítódású (Striessnig és Lutz, 2016). Fomina (2017) ugyanakkor rámutatott arra, hogy az európai integrációval kapcsolatos attitűdök a fiatal generációk körében sem egységesek. Az európai identitás alakulása tehát nem választható el az integráció gazdasági és intézményi folyamataitól sem.

Az integráció intézményi pillérei (EU, é.n.) – főképp a személyek szabad áramlása – közvetlen hatást gyakorolnak az egyéni tapasztalatokra, ezáltal pedig az európai identitás megerősödésére. Ezek a közös alapelvek teremtik meg az integrációs keretet, amely nélkül a tagállamok összetartozása jóval gyengébb lenne. Ugyanakkor e keret segíti azt is, hogy a polgárok egyre inkább európai dimenzióban határozzák meg identitásukat.

EU-tagság megítélése: nemzeti versus európai identitás

A nemzeti identitás a kollektív identitások legerősebb és legmélyebben beágyazott formája, amelyet a közös nyelv, kultúra, történelem, hagyományok és értékek határoznak meg. Ezek az elemek a társadalmi kohézió alapját képezik, hiszen közös referenciakeretet és érzelmi kötődést biztosítanak a közösség tagjai számára. A nemzeti identitás így nemcsak kulturális, hanem politikai és szimbolikus jelentéssel is bír, mivel az állampolgári lojalitás, a nemzeti büszkeség és a politikai közösséghez való tartozás érzetének alapját adja.

Ezzel szemben az európai identitás posztnacionális, másodlagos és kiegészítő jellegű identitásforma, amely Európát értékészletként, kulturális sokszínűségként és sorsközösségként azonosítja. Ez az identitás nem egy nemzethez, hanem egy civilizációs közösséghez való tartozás élményét közvetíti. Az európai identitás fogalma az Európai Unióval foglalkozó társadalomtudományi kutatásokban a 2000-es évektől került előtérbe, mint a politikai integráció és a társadalmi kohézió egyik lehetséges legitimációs bázisa (Risse és Maier 2010; Bruter, 2005). Az európai identitás tehát nem csupán kulturális gyökerű, hanem politikai konstrukcióként is értelmezhető, amely az Unió értékein, intézményein és közös céljain alapul.

A két identitás nem egymást kizáró, hanem komplementer viszonyban áll. A nemzeti identitás stabil keretet és érzelmi alapot ad, míg az európai identitás kulturális és értékalapú horizontot kínál, amelyen belül a nemzeti önazonosság új értelmet nyerhet.

Ezzel egyidejűleg az európai identitás többszörös identitásként értelmezhető, amely a komplex társadalmi, gazdasági és politikai folyamatok eredményeként jött létre. Az egyén számára ez a többszörös kötődés azt jelenti, hogy egyszerre lehet nemzeti, regionális és európai identitása, ezek egymást kölcsönösen kiegészítik, nem pedig helyettesítik. Számos empirikus kutatás (Fligstein 2008; Díez Medrano 2010) is rámutatott arra, hogy az európai identitás másodlagos, de stabilan jelenlévő identitásformaként elsősorban a fiatalabb és magasabban képzett rétegekben jelenik meg erőteljesebben.

Ez a tendencia alátámasztja, hogy a nemzeti és az európai identitás közötti viszony szinergikus: az európai hovatartozás erősítése nem a nemzeti identitás gyengüléséhez, hanem annak kiterjesztéséhez vezethet. Ennek felismerése kulcsfontosságú az Európai Unió jövőjéről szóló társadalmi és politikai diskurzusban, hiszen az európai identitás megerősödése csak a nemzeti keretek megbecsülésével és megtartásával képzelhető el.

Hatalommegosztás dilemmája

Az Európai Unióval kapcsolatos attitűdök vizsgálatakor a fiatalok körében kirajzolódó pozitív értéktársítások és kritikai nézőpontok közötti egyensúly különösen jól érzékelteti az integrációval kapcsolatos bizalmi kérdések összetettségét. A fiatal generáció számára az EU nem csupán gazdasági és mobilitási lehetőségeket jelent, hanem egy olyan politikai térként is értelmezhető, ahol a hatalom megosztása, az átláthatóság és a döntéshozatal demokratikus legitimációja meghatározza az Unióval szembeni lojalitás mértékét.

A „hatalommegosztás dilemmája” a fiatalok percepciójában elsősorban abban nyilvánul meg, hogy miként érzékelik az uniós és a nemzeti szint közötti kompetenciamegosztást. Míg sokan értékelik az integráció által biztosított közös döntéshozatalt és szabadságokat, mások a tagállami önállóság korlátozásaként vagy a demokratikus elszámoltathatóság hiányaként élik meg az uniós hatáskörök bővülését. Ez a kettősség nem pusztán

politikai, hanem identitásbeli kérdésként is megjelenik: a fiatalok számára a szuverenitás és az integráció nem ellentétes, hanem gyakran egymással feszültségben létező, de egymást kiegészítő kategóriák.

EU-tagság hozzáadott értékei

Az Európai Unió és a tagállamok közötti hatalommegosztásról alkotott vélemények szorosan összefüggnek azzal, hogy az állampolgárok milyen feladatokat és célokat tartanak kiemelten fontosnak az Unióban, és miként értékelik ezek megvalósítását. Az, hogy a polgárok miként viszonyulnak az integrációhoz, nagyban függ attól, hogy az EU-tagság milyen konkrét előnyöket, lehetőségeket és értékeket képvisel számukra.

Az Európai Unióhoz való tartozás számos hozzáadott értékkel jár, amelyek gazdasági, társadalmi, politikai, jogi és biztonsági dimenziókban fejeződnek ki. Ezek az értékek együttesen formálják az uniós tagság társadalmi legitimációját, és hozzájárulnak ahhoz, hogy az európai integráció nemcsak intézményi, hanem identitásbeli szinten is értelmezhető legyen.

A gazdasági dimenzió a tagállami és uniós együttműködés legláthatóbb területe. Ide tartozik az egységes belső piac működése, amely az áruk, szolgáltatások, tőke és személyek szabad áramlását biztosítja, ezzel növelve a versenyképességet és a gazdasági növekedést. Az EU-s támogatások és beruházások – különösen a kohéziós és strukturális alapok – közvetlenül járulnak hozzá a regionális fejlettségi különbségek mérsékléséhez. Az euró közös valutaként a pénzügyi stabilitás és kiszámíthatóság szimbóluma, amely a gazdasági integráció mélyebb szintjét jelenti.

A politikai és jogi dimenzió hozzáadott értéke abban rejlik, hogy az EU a demokratikus intézményrendszer és a jogállamiság megerősítésének keretét nyújtja. A közös jogalkotás és a szupranacionális döntéshozatal elősegíti az átláthatóságot, az elszámoltathatóságot és a közös normák érvényesülését, ezáltal erősíti a tagállamok közötti bizalmat. Ezen túlmenően a politikai együttműködés lehetőséget teremt a közös fellépésre globális kihívások – például a klímaváltozás, a migráció vagy a geopolitikai konfliktusok – kezelésében.

A társadalmi dimenzió az EU-tagság leginkább hétköznapi szinten érzékelhető területe. Az oktatási és mobilitási programok (mint az Erasmus+) elősegítik a kulturális nyitottságot, a kölcsönös megértést és az interkulturális kompetenciák fejlődését. Az uniós polgárság intézménye a személyek szabad mozgása révén konkrét életlehetőségeket bővít, hozzájárulva a fiatalok életesélyeinek javulásához és európai identitásuk megerősödéséhez.

A biztonsági dimenzió az EU-tagság kevésbé látványos, ám stratégiai jelentőségű eleme. A közös kül- és biztonságpolitika (KKBP), a rendvédelmi együttműködések (Europol) és a határvédelmi mechanizmusok (Frontex) révén az Unió a tagállamok biztonságának kollektív garanciáját nyújtja. A közös fellépés erősíti az Unió nemzetközi szerepvállalását és védelmi képességét, miközben a tagállamok közötti szolidaritás gyakorlati megnyilvánulásává válik.

Trendek a fiatalok EU-percepciójában

Az Európai Unió hozzáadott értékét leginkább az alapvető szabadságokban, a békés együttműködésben és a közös értékek képviselésében látják a fiatalok, ugyanakkor a jelenlegi kihívásokkal kapcsolatban sokszor kritikus véleményt fogalmaznak meg. Ez a kettősség alapvetően befolyásolja jövőképüket alkotó elképzeléseiket. A kérdés ezért az, hogy a fiatalok miként látják saját szerepüket az Európai Unió jövőjében, milyen elvárásokat támasztanak az integrációval szemben, és mely területeket tartanak kulcsfontosságúnak?

Az Európai Ifjúsági Célok (European Youth Goals) egy a fiatalokkal folytatott strukturált párbeszéd, melyben hangsúlyosan szerepel a „Fenntartható zöld Európa”, a „Minőségi tanulás” vagy éppen a „Fiatalok részvétele a demokratikus életben”. A célkitűzések rávilágítanak arra, hogy a fiatal generációk jövőképében a gazdasági biztonság, a környezeti fenntarthatóság és a demokratikus értékek erősítése egymással összefonódó prioritásként jelenik meg.

Módszertan

A tanulmány három, 2025-ben készült, fiatalokra fókuszáló európai közvélemény-kutatás adatainak összevetésére épül, nevezetesen a Young Europe 2025, az Eurobarometer Youth 2025 („Flash Eurobarometer 556 – EU challenges and priorities”), valamint a Századvég

által készített Európa Projekt 2025 felmérésére. E kutatások egyaránt az európai fiatalok identitására, uniós attitűdjeire és jövőképeire fókuszálnak, eltérő módszertannal és mintavételi kerettel vizsgálva az EU-hoz való viszonyukat. A három adatforrás összevetése lehetővé teszi az attitűdbeli és értékrendbeli trendek komparatív elemzését, és segít feltárni azokat a metszéspontokat, amelyek mentén az európai fiatalok közös mintázatai és nemzeti különbségei kirajzolódnak.

1. táblázat: A kutatás során használt tanulmányok összehasonlítása

Tanulmány megnevezése	Young Europe 2025 ²	Eurobarometer Youth 2025 „Flash Eurobarometer 556 – EU challenges and priorities” ³	Európa Projekt 2025 ⁴
Mintavétel	CAWI ⁵ 7 EU-s ország (Németország, Franciaország, Spanyolország, Olaszország, Görögország, Lengyelország, Egyesült Királyság)	CAWI ⁶ EU27 ⁷	CATI ⁸ 1 000 fő / ország (teljes minta nagysága) EU27 ⁹ + Egyesült Királyság, Norvégia, Svájc
Életkor	16-26 év	16-30 év	18-29 év
Minta mérete	6 703 fő	25 933 fő	4 989 fő

Forrás: Saját szerkesztés

Jelen tanulmány értelmében a "fiatalok", mint fogalom itt nem jelent mást, mint a 16-30 éves korosztályt, mely a három vizsgált adatforrás életkori meghatározásaihoz igazodó kategória: a Young Europe 2025 kutatás a 16-26 éveseket, az Eurobarometer Youth 2025 kutatás a 16-30, míg a Századvég által végzett adatfelvétel (Európa Projekt 2025) a 18-29 éveseket tekinti "fiatalnak".

Eredmények

A tanulmány célja nem csupán a fiatalok európai identitásának és uniós attitűdjeinek leíró bemutatása, hanem annak feltárása, hogy ezek a tényezők miként kapcsolódnak egymással. A három, különböző módszertannal készült

kutatás eredményei így nem elszigetelt adatpontokat képviselnek, hanem egymást kiegészítő dimenziókat, amelyek együtt rajzolják ki a fiatalok Európához fűződő viszonyának szerkezetét.

Európai identitás

A Századvég 2025-ös Európa Projekt kutatásából jól kirajzolódik egyfajta „hullámzó” európai identitás: míg 2020-ban az összeurópai fiatalok 19%-a vélte magát elsősorban Európa-centrikusnak, ez a szám 2022 első felére 8 százalékponttal nőtt, majd az év második felére 22%-ra mérséklődött, majd ismételtén növekedésnek indult 2023-2025 között.

²forrás: www.tui-stiftung.de/wp-content/uploads/2025/07/20250708_YouGov_Ergebnisbericht_TUI_Stiftung_Junges_Europa_2025_EN.pdf

³forrás: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3373>

⁴forrás: <https://szazadveg.hu/europa-projekt-2025/>

⁵CAWI= Computer-Assisted Web Interview – számítógéppel támogatott webes(online) interjú

⁶CAWI= Computer-Assisted Web Interview – számítógéppel támogatott webes(online) interjú

⁷EU27= Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia

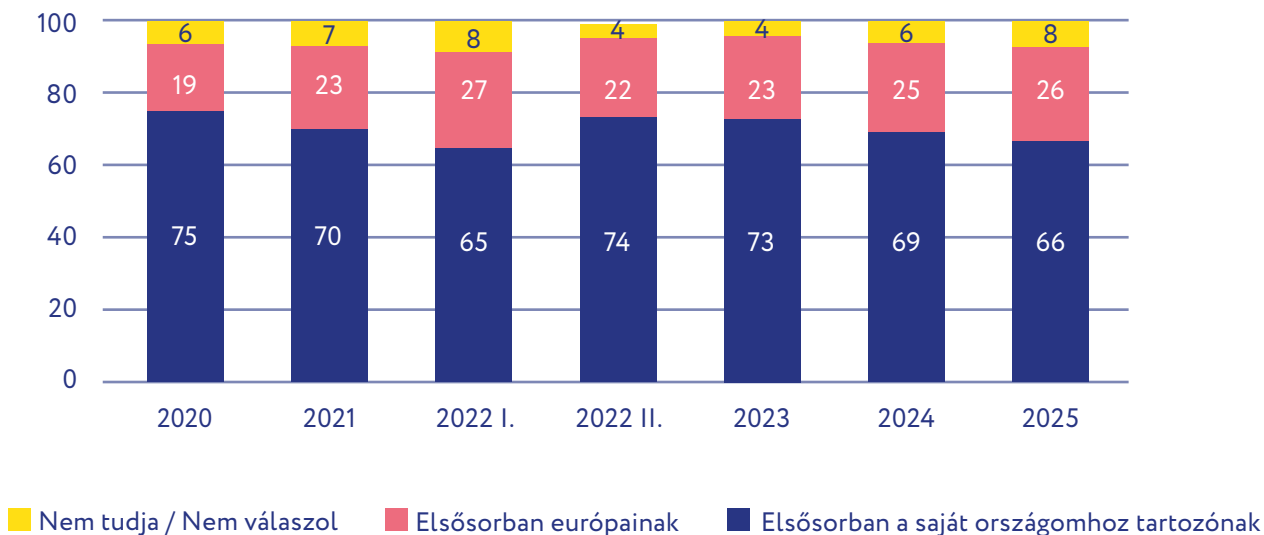
⁸CATI= Computer Assisted Telephone Interview – számítógéppel támogatott telefonos interjú

⁹EU27= Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia

A 2025-ös adatok a 2022 elején tapasztalt trendekhez való visszatérést mutatják, ami az európai identitás rezilienciájára utalhat. Ha ezeket a számokat párhuzamba állítjuk az Európát ért krízisekkel, megállapítható, hogy a koronavírus-járvány kirobbanása előtt a fiatalok körében inkább a hazafiasság dominált, míg a járvány idején

ez csökkenni kezdett, és ezzel párhuzamosan erősödni kezdett az európai identitás. Az orosz-ukrán háború kirobbanásával az európai önazonosság a fiatalok körében némiképp csökkent, majd 2023-tól kezdve ismételten növekedésnek indult.

1. ábra: Európai identitás számokban (2020-2025, %, EU27+UK, NO, CH)

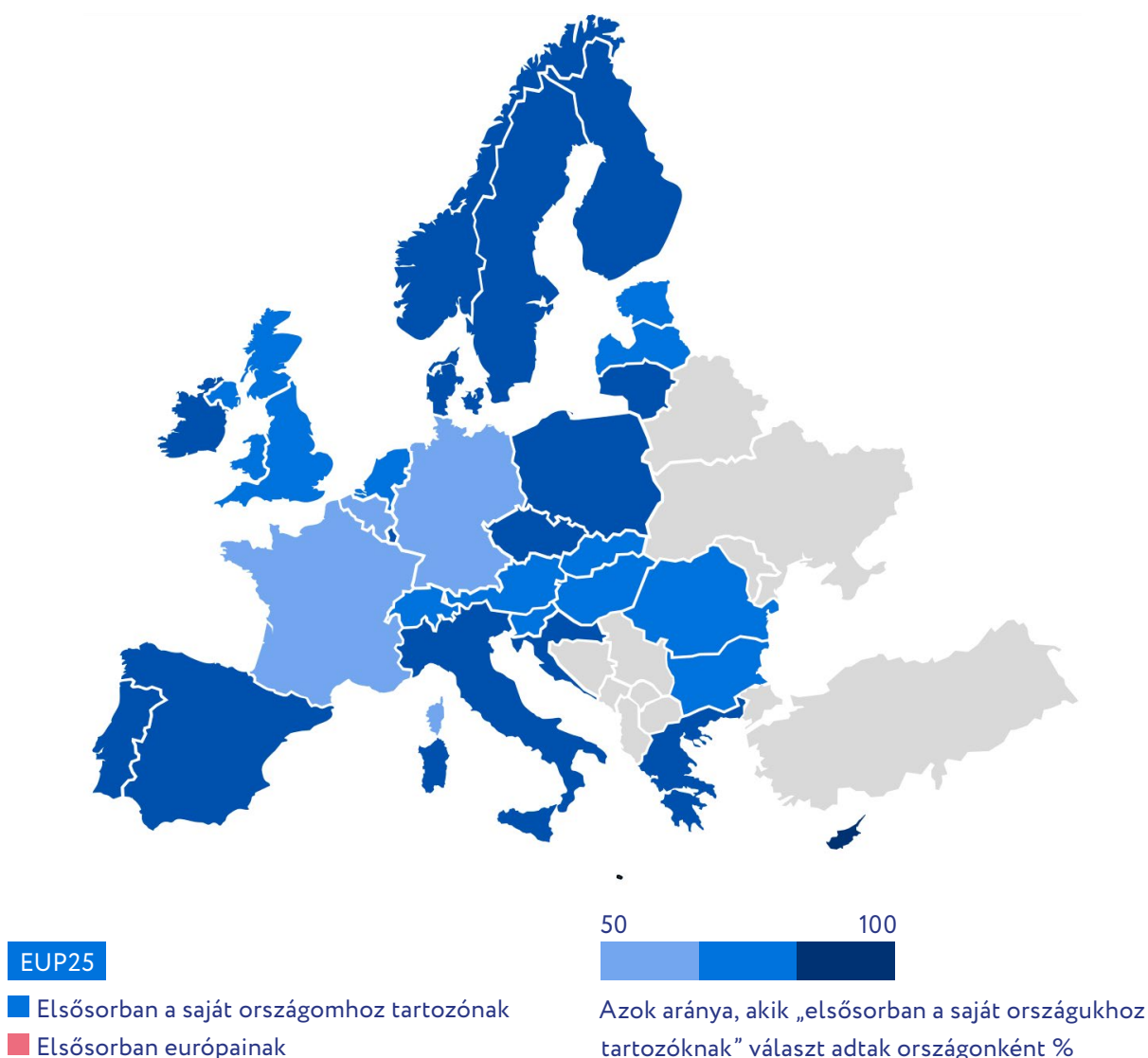

Forrás: Századvég, Európa Projekt 2025 (fiatalok)

Ország szinten vizsgálva, 2025-ben a saját országához való tartozás volt a dominánsabb (index: elsősorban saját országomhoz tartozónak – elsősorban európainak), az adatok alapján a nemzeti identitás továbbra is elsődleges az európai horizonttal szemben, a vizsgált korosztály körében. Korcsoportos bontásban a 25–29 évesek körében erőteljesebben jelent meg a nemzeti hovatartozás érzése, mint a 18–24 éveseknél. Nemek szerinti pedig a nők átlagosan 4,8 százalékponttal többen válaszolták, hogy elsősorban saját hazájukhoz valónak érzik magukat, mintsem európainak. A számok arra engednek következtetni, hogy az európai identitás nem egységesen érvényesül a fiatalok körében, hanem életkori és nemi dimenziók mentén differenciálódik.

A megfigyelt trendek azt jelzik, hogy az európai és nemzeti identitás nem kizárják, hanem kiegészítik egymást. A nemzeti hovatartozás erőssége nem az európaisággal szemben, hanem annak keretében értelmezhető: az európai identitás a nemzeti közösségek tapasztalatain és kulturális önazonosságán keresztül nyer értelmet.

2. ábra: Európai identitás számokban (2025, %, EU27+UK, NO, CH)

Forrás: Századvég, Európa Projekt 2025 (fiatalok)¹⁰

Az aggregált európai adatok bemutatását követően, komparatív megközelítésben: tagállami bontásban vizsgálom az uniós identitás megélésének különbségeit.

Az Unió alapító tagállamai közül Németország (38%), Franciaország (33%) és az Egyesült Királyság (29%) is élen jár európai identitás erősségében, akik mellé felsorakozik még Magyarország (36%), Luxemburg és Málta (29-29%). Ezek az országok azok, amelyekben a legmagasabb a magát elsősorban európainak vallók aránya. Ez a mintázat arra utal, hogy az európai identitás nem

kizárólag az Unióhoz való intézményi kötődést fejezi ki, hanem szélesebb kulturális és civilizációs önmeghatározásként értelmezhető.

Az Egyesült Királyság dobogós értéke, rávilágít arra az ellentmondásra, hogy az „európai identitás” fogalma nem feltétlenül azonos az EU-pártisággal. Az európai identitás inkább egy kulturális, civilizációs és értékalapú önmeghatározást tükröz, amely túlmutat az EU intézményi keretein. Míg az EU-pártiság a politikai integráció, a szuverenitásmegosztás és az uniós intézményekhez

¹⁰Index: elsősorban saját országomhoz tartozónak – elsősorban európainak = [szín]

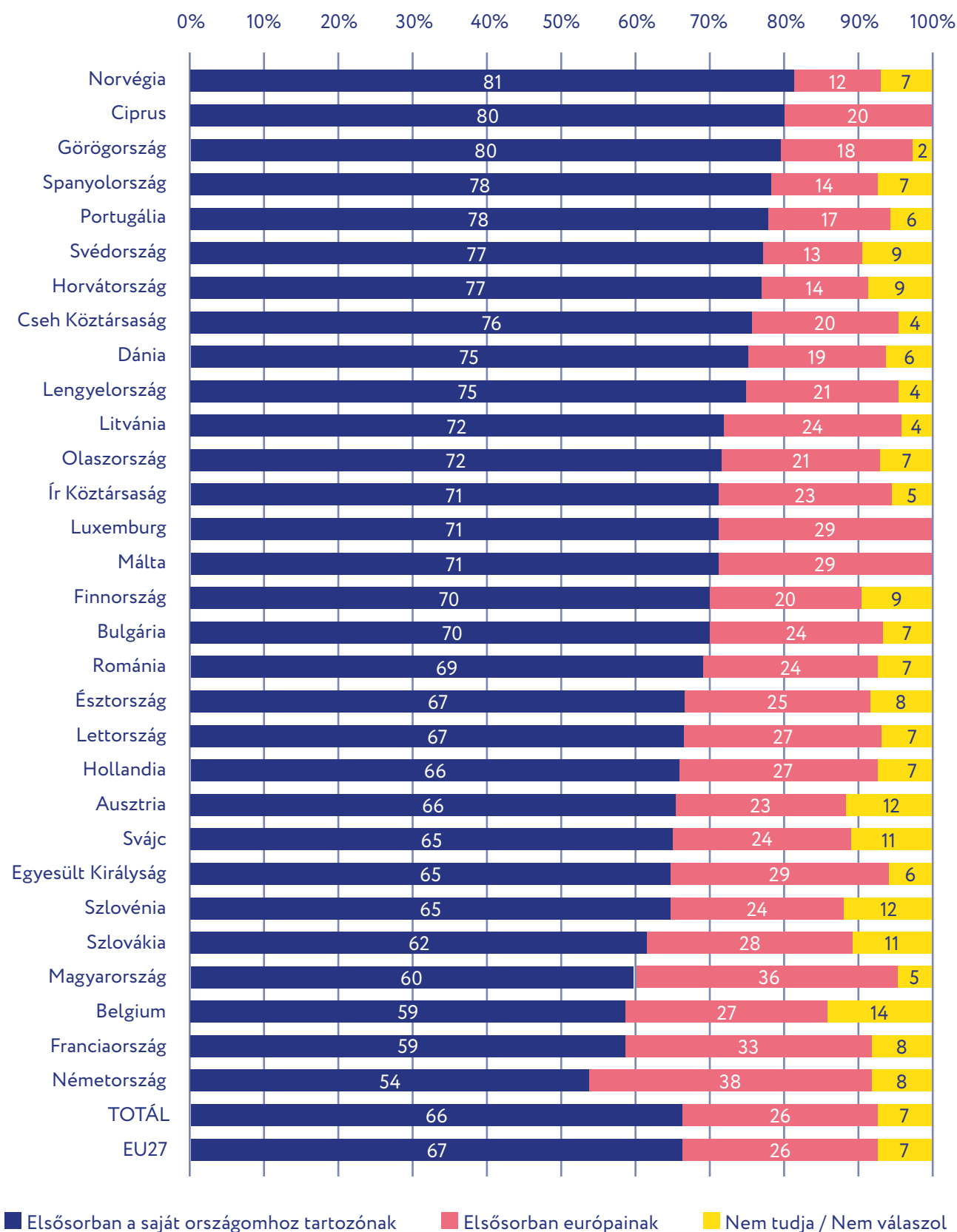
való bizalom dimenzióját fejezi ki. Az Egyesült Királyság Unióból való kilépése (Brexit 2020-ban) utáni kutatások is megerősítették azt, hogy a brit társadalomban nem az „európaisággal” való azonosulás hiánya, hanem sokkal inkább a politikai unióval és a demokratikus deficitként érzékelt brüsszeli döntéshozatallal szembeni kritika miatt hozta meg a kilépési döntést (Barnard, 2017). Mindez arra enged következtetni, hogy a magas európai identitás nem szükségszerűen jár együtt uniós lojalitással vagy integrációpárti attitűddel. Az „európaiság” érzése és az EU-hoz való politikai viszony eltérő, de egymást kiegészítő dimenziókat képvisel.

Ezzel összefüggésben nem meglepő, hogy az alapító tagállamok körében az egyharmados arányú európai hovatartozás viszonylag természetesnek tekinthető,

hiszen történelmi, gazdasági és kulturális értelemben is szorosan kötődnek a közös európai projekt kialakulásához. Ezzel ellentétben a legkevésbé európainak a norvégok (12%), a svédek (13%), a horvátok és a spanyolok (14-14%) vallották magukat. A norvég eset különösen jól illusztrálja, hogy az európai öazonosság érzete intézményi tagság nélkül is kialakulhat, ugyanakkor a nemzeti szuverenitás és a gazdasági önállóság hangsúlyozása miatt korlátozott maradhat. Norvégia ugyan nem tagja az Európai Uniónak, csupán az Európai Gazdasági Térség (EGT) részese, mégis egyre gyakrabban merül fel körükben az uniós csatlakozás lehetősége – ami ismételten alátámasztja, hogy az európai identitás nem kizárólag politikai, hanem sokkal inkább értékalapú és kulturális kategória (Világgazdaság 2025).

3. ábra: Európai identitás számokban (2025, %, EU27+UK, NO, CH)

Forrás: Századvég, Európa Projekt 2025 (fiatalok)

Az adatok tükrözik azt a tendenciát, hogy az európai identitás nem homogén jelenség, hanem többszintű konstrukció, amelyben a nemzeti és az európai hovatartozás különböző mértékben, de egymással összefonódva jelenik meg.

Ezzel összefüggésben a nemzeti identitás tartós jelenléte arra utal, hogy az EU alapszabadságai és integrációs törekvései ellenére a nemzeti kötődés továbbra is alapvető támpont maradt az egyéni és kollektív önmeghatározásban. Az önmagukat elsősorban „európainak” vallók alacsony aránya azt jelzi, hogy az uniós identitás megerősítése nem a nemzeti keretek feloldásával, hanem azokkal párhuzamosan, azok megerősítésével képzelhető el.

Ugyanakkor a kevert identitás – vagyis a nemzeti és európai önazonosság együttes vállalása – fontos lehetőséget kínál az európai narratíva erősítésére anélkül, hogy az a nemzeti hovatartozás gyengülésével járna. Ez a szemlélet illeszkedik az európai integráció „egység a sokféleségben” elvéhez, amely nem az identitások uniformizálására, hanem a többes kötődések harmonizálására törekszik.

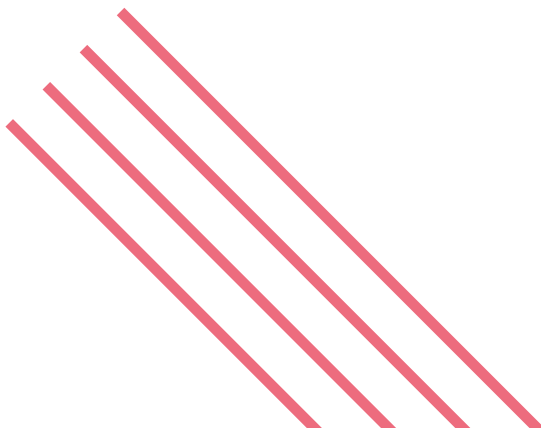
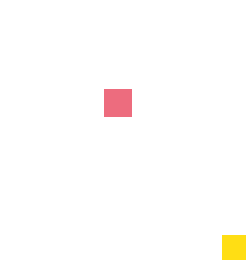
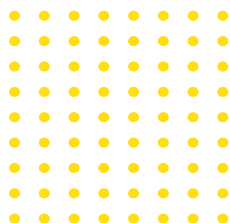
EU-s tagság megítélése

A fentiekben bemutatott dinamika – vagyis a nemzeti és európai identitás együttes, de eltérő súlyú jelenléte – a fiatal generációk esetében is jól megfigyelhető.

Az adatok szerint a fiatalok körében az elsődleges kötődés továbbra is a nemzeti identitáshoz kapcsolódik, ugyanakkor az európai hovatartozás is érzékelhetően megjelenik az önazonosság élményében. Ez a kettősség kulcsszerepet játszik az Európai Unióval szembeni attitűdök formálódásában, mivel az uniós tagság megítélése nem kizárólag gazdasági vagy politikai haszonelvűségen alapul, hanem mélyebb identitásbeli tényezőkön is.

Ebből következően az EU-tagság kérdése nem csupán politikai státuszként vagy gazdasági előnyként értelmezhető, hanem a közösséghez való tartozás érzésének egyik meghatározó elemeként is. Az, hogy a fiatalok miként élik meg saját „európaiságukat”, alapvetően befolyásolhatja, mennyire érzik magukénak az Unió intézményeit, értékeit és céljait.

E tendenciát erősítik az Eurobarometer Youth 2025 felmérésének eredményei is, amelyek szerint a fiatalok többsége az EU-s tagságot a szabad utazás (39%), az EU által biztosított programokhoz való hozzáférés (30%), valamint a tanulási és munkavállalási lehetőségek (28%) révén értékeli pozitívan. Ezek a tényezők nemcsak az uniós mobilitás konkrét előnyeit tükrözik, hanem az európai identitás mindennapi tapasztalati dimenzióit is, amelyek élményszerűen erősíthetik a fiatalok Európához való kötődését.

4. ábra: Az EU-tagság megítélése

(Kérdés: Mit jelent személyesen az Ön számára, hogy az EU tagja?)

– Kérjük, legfeljebb három választ jelöljön meg. [Több válasz lehetséges])

Forrás: Eurobarometer Youth 2025¹¹

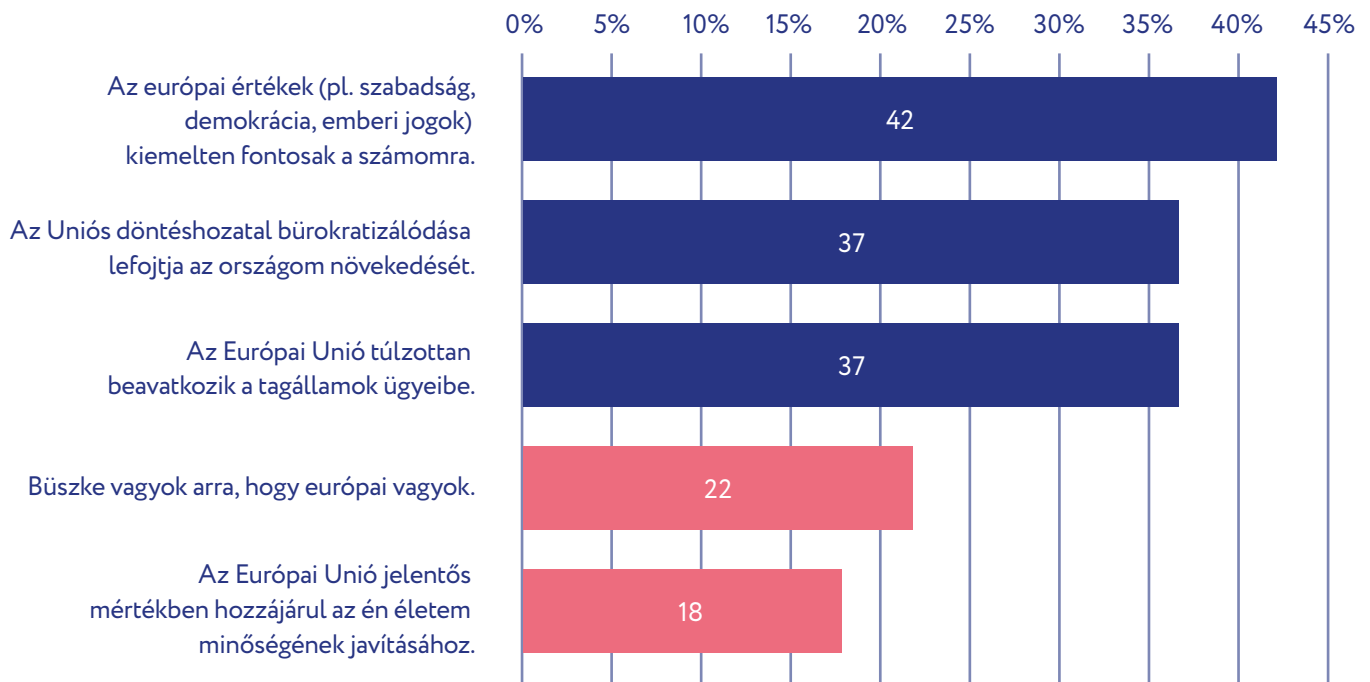

¹¹(%, EU27) Elemszám: n=25 933 – Minden válaszadó

A Századvég felmérése szerint a fiatalok körében az európai tagság az európai értékek (42%), az európaiságra való büszkeség (37%), az Unió életminőséghez való javulásának hozzájárásával (37%) segíti. Ugyanakkor az

EU-tagsággal kapcsolatban kritikus attitűdök is megjelennek, mint például az unió bürokratikus rendszere (22%) és a tagállami ügyekben való túlzott beavatkozás (18%) tekintetében.

5. ábra: A 18-29 éves európai fiatalok az alábbi állításokkal való egyetértése (2025, %, EU27+UK, NO, CH)

Forrás: Századvég, Európa Projekt 2025 (fiatalok)

A fiatalok fentebbi állításaival való egyetértésének korcsoport (18-24, 25-29) és nemek szerinti bontása során megállapítást nyert, hogy az életkor előrehaladtával csökken az erős egyetértés az európai értékek fontosságával. A vizsgált mintán belül az életkor emelkedésével párhuzamosan (a 25-29 éves korcsoportban) a kritikusabb attitűdök térnyerése figyelhető meg a legfiatalabbakhoz (18-24 év) képest. A korcsoportok között szignifikáns különbség van (Pearson Chi-Square: $p < 0,01$), továbbá a Cramer's V mutató is szignifikáns összefüggést jelez, igaz, a kapcsolat erőssége minden esetben csak gyenge vagy közepes. Az európai integrációval kapcsolatos attitűdök generációnként eltérőek: a fiatalabbak toleránsabbak, az idősebbek kevésbé támogatják a további mélyítést. Az életkor szignifikáns magyarázó tényező

mind a pozitív, mind a kritikus attitűdök esetében, ahol a fiatalabbaknál magasabb a pozitív, míg az idősebbek körében a kritikus megközelítés.

A férfiak és nők közötti különbségek kisebb jelentőségűek, de bizonyos változók esetén kimutathatók. A pozitív (pl. az európai értékek kiemelt fontossága, az európaiságra való büszkeség, illetve az EU életminőségre gyakorolt pozitív hatása) és kritikai attitűdök (pl. az uniós döntéshozatal bürokratikus jellege, valamint a tagállami ügyekben való túlzott beavatkozás) tekintetében markáns nemi különbségek azonosíthatók.

A nők körében nagyobb arányban jelennek meg a pozitív értékelések, különösen az európai értékek vonatkozásában,

míg a férfiak körében jellemzőbben tapasztalhatók kritikus attitűdök. Utóbbiaknál magasabb azok aránya, akik az Unió működését túlzottan bürokratikusnak (29,5%) vagy a tagállami autonómiát korlátozónak (26%) érzékelik. Ez arra utal, hogy a nemi különbségek elsősorban az EU működésével kapcsolatos megítélés módjában, és nem az alapvető identitásbeli kötődésekben mutatkoznak meg

2. táblázat: Az Európai Unióval kapcsolatos attitűdök nemi megoszlás szerint

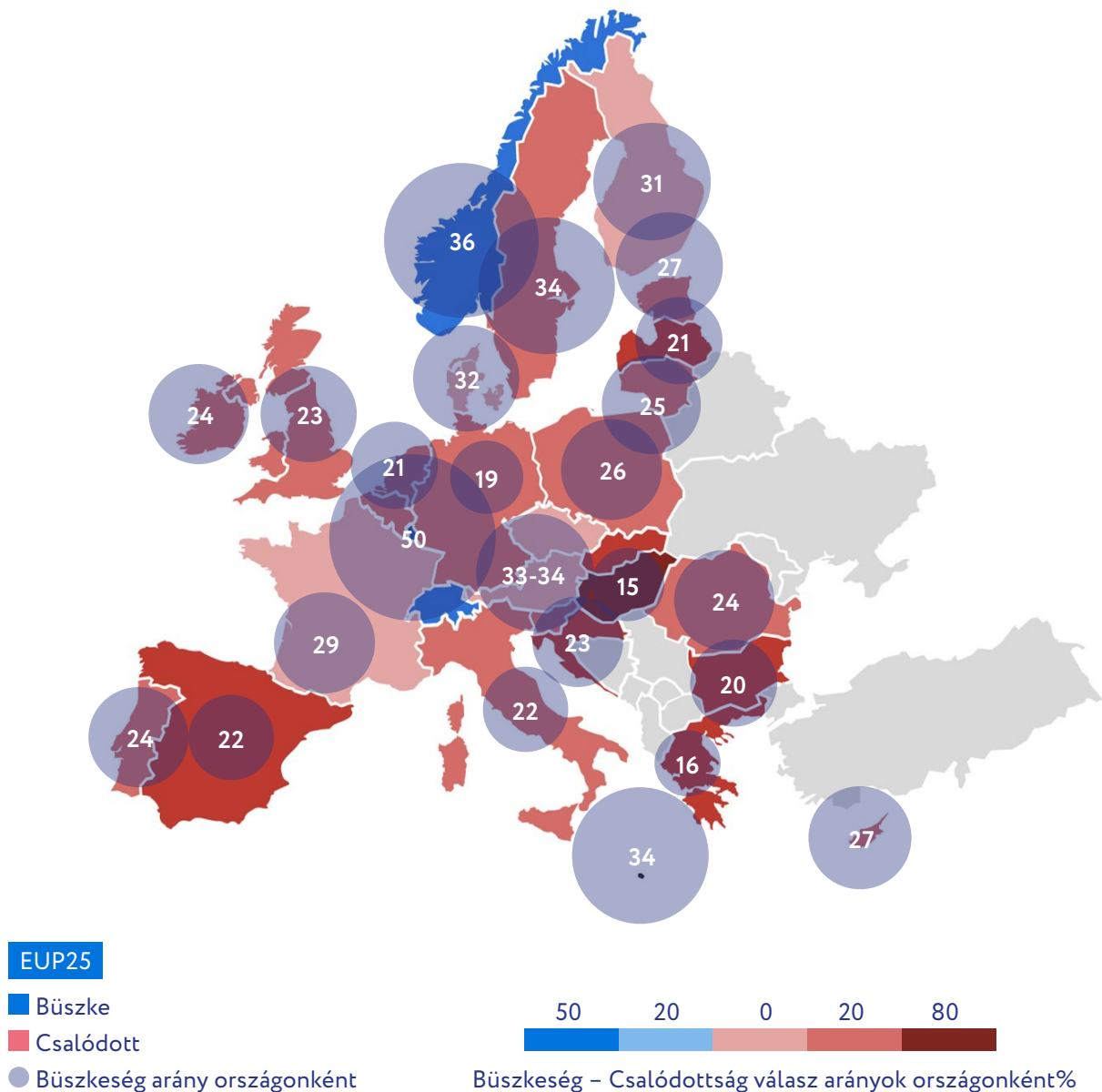
Kérdés	Nők (%)	Férfiak (%)
Az európai értékek (pl. szabadság, demokrácia, emberi jogok) kiemelten fontosak a számomra.	44	40
Büszke vagyok, hogy európai vagyok	22	23
EU jelentős mértékben javítja életem minőségét	11	14
Unió döntéshozatala bürokratikus	23	30
EU túlzottan beavatkozik	23	26

Forrás: Századvég, Európa Projekt 2025 (f fiatalok)

A fiatalok EU-tagsággal kapcsolatos attitűdjeinek vizsgálatakor a Századvég felmérésében arra kérték a válaszadókat, hogy osszák meg benyomásaikat az Európai Unió jelenlegi helyzetéről is. Az eredmények alapján inkább a csalódottság különböző formái domináltak, míg a büszkeség jóval ritkábban jelent meg.

Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a fiatalok egyáltalán nem lennének büszkéek az EU jelenlegi állapotára, hanem azt, hogy a negatív értékelések számszerűen felülmúlják a pozitívakat. A teljes mértékben büszkének vallók aránya kifejezetten alacsony, miközben a közömbösség és az elégedetlenség jóval hangsúlyosabbnak bizonyult.

6. ábra: Európai identitás számokban (2025, %, EU27+UK, NO, CH)

Forrás: Századvég, Európa Projekt 2025 (fiatalok)¹²

¹²Indexált érték = büszkeség – csalódottság = [szín]

Hatalommegosztás dilemmája

Az elméleti kettősséget a válaszok empirikus mintázatai is tükrözik. Bár a fiatalok többsége pozitív értékeket társít országának EU-tagságához, a válaszokban gyakran megjelennek kritikai elemek is. A szabad utazás, a külföldi tanulási és munkavállalási lehetőségek, valamint a kulturális sokszínűség erősítik az Unióhoz való kötődést, ugyanakkor a demokratikus működés átláthatóságával, a gazdasági egyenlőtlenségekkel vagy a migráció kezelésével kapcsolatos aggályok mérsékelhetik a lelkesedést.

Az attitűdök kettőssége miatt érdemes vizsgálni, hogy a pozitív tapasztalatok (mobilitás, kulturális sokszínűség) és a kritikai elemek (átláthatóság, egyenlőtlenségek, migráció) milyen mértékben korrelálnak az európai integráció további mélyítésének támogatásával, illetve, hogy ezek hatása eltérően érvényesül-e különböző csoportokban (nem, életkor).

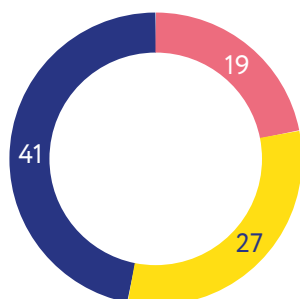
A fiatalok attitűd vizsgálatának eredményei rávilágítottak, hogy a pozitív élmények, – úgymint a mobilitási lehetőségek, a kulturális diverzitás tapasztalata és a gazdasági előnyök – valamint a kritikai attitűdök, – mint például az átláthatóság hiánya, a társadalmi egyenlőtlenségek és a migrációval kapcsolatos aggodalmak – differenciáltan

és eltérő intenzitással befolyásolják az európai integrációval kapcsolatos percepciókat. Az adatok szignifikáns korcsoportos eltéréseket mutattak: míg a fiatalabb generációk jellemzően nyitottabb és pozitívabb attitűdöt tanúsítanak az integrációs folyamatokkal összefüggésben, addig az idősebb korosztályok körében markánsabban jelennek meg a kritikai perspektívák, ami komplexebb attitűdstruktúrát eredményez.

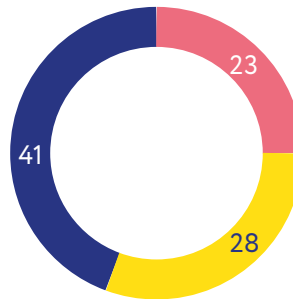
Az EU-tagság értékelésében rendre megjelenik a tagállami hatáskörökbe való túlzott uniós beavatkozás kritikája. Ezen kérdés vizsgálata különösen időszerű, hiszen alapvető dilemmát vet fel: a jövőbeni integráció iránya inkább az Unió döntési jogköreinek kiterjesztése, vagy a tagállami szuverenitás további megerősítése legyen? Az Európa Projekt 2025 eredményei alapján a fiatalok körében markánsan megjelenik a kritikai EU-szkepticizmus. A válaszadók közel fele egyetértett azzal, hogy az uniós bürokrácia lefogja országának növekedését, és hogy az EU túlzottan beavatkozik a tagállami ügyekbe. Harmaduk ért részben egyet ezzel a kijelentéssel és mindössze a válaszadók ötöde nem ért egyet ezekkel a kritikus megállapításokkal.

7. ábra: Fiatalok EU-hoz való viszonya: beavatkozás és bürokrácia megítélése (2025, %, EU27+UK, NO, CH)

Az Unió döntéshozatal bürokratizálódása lefajítja az országom növekedését. (%)

Az Európai Unió túlzottan beavatkozik a tagállamok ügyeibe. (%)

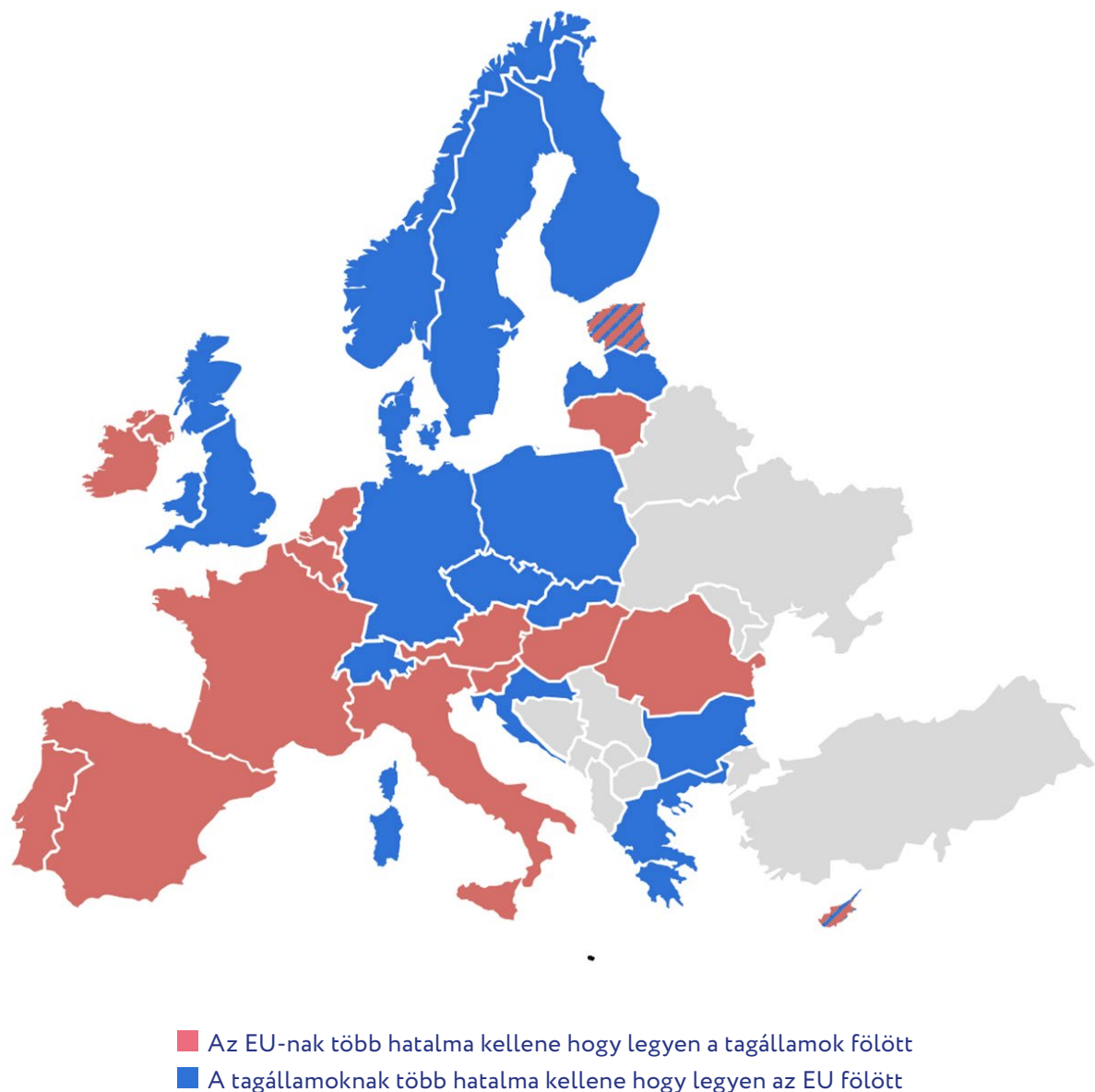
■ Egyetért ■ Részben ■ Nem ért egyet

Forrás: Századvég, Európa Projekt 2025 (fiatalok)

Ugyanakkor Unió és a tagállamok közötti hatáskör-megosztásról alkotott vélemények igen megosztottak. A megkérdezett fiatalok 40%-a úgy vélte, hogy az Európai Uniónak nagyobb hatalommal kellene rendelkeznie a tagállamok felett, míg 46%-uk szerint éppen ellen-

kezőleg, a tagállamok szerepét szükséges erősíteni. A vizsgált országok közül négyben a két álláspont azonos arányban oszlott meg, ami az összes megkérdezett ország 14%-ának felel meg.

8. ábra: Az alábbi állítások közül melyik áll közelebb az Ön véleményéhez?
(2025, %, EU27+UK, NO, CH)

Forrás: Századvég, Európa Projekt 2025 (fiatalok)¹³

¹³Indexált érték= Az EU-nak több hatalma kellene, hogy legyen a tagállamok fölött - A tagállamoknak több hatalma kellene, hogy legyen az EU fölött = [szín]

A teljes magyar társadalom és a fiatalok attitűdjei között jelentős eltérések mutathatók ki. Míg a teljes magyar lakosság 55%-a azon az állásponton volt, hogy a tagállamoknak kellene nagyobb hatalommal rendelkezniük az Európai Unióval szemben, addig a fiatalok körében ez az arány csupán 43%-ra tehető. A magyar fiatalok nagyobb hányada tartotta ésszerűnek, hogy az Európai Unió rendelkezzen erősebb hatáskörrel a tagállamok felett, ami jól érzékelteti a generációs eltéréseket az integráció megítélésében. A fiatalok ezen álláspontja talán részben visszavezethető az Erasmus+, az ESC és a DiscoverEU programokra.

Hozzáadott értékek és jövőbeni kihívások

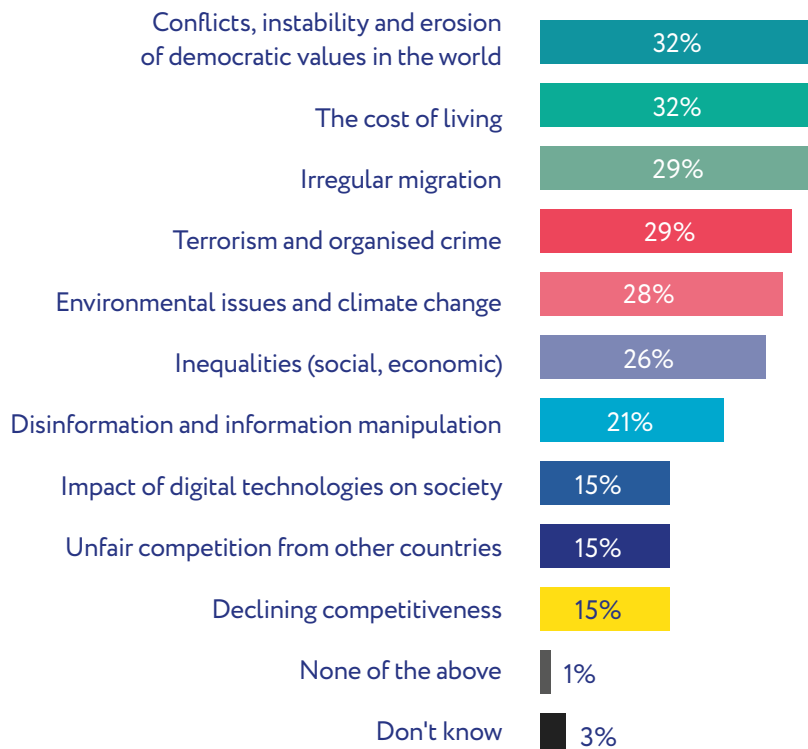
Az Eurobarometer Youth 2025 felmérése szerint a fiatalok az EU legnagyobb erősségének a négy alapszabadságot (32%) tartották, amelyet a tagállamok közötti

jó kapcsolat (28%) majd az Unió elkötelezettsége a demokrácia és az alapvető értékek (25%) követett. Ez arra enged következtetni, hogy a fiatalok elsősorban az együttműködésben és az értékalapú integrációban látják az EU hozzáadott értékét.

Ugyanakkor a jövőre vonatkozó aggodalmak már más hangsúlyokat mutattak: a fiatalok 32%-a konfliktusok, az instabilitás, a demokratikus értékek eróziója és a megélhetési költségek növekedése miatt aggódott leginkább, amelyet az illegális bevándorlás és a terrorizmus (29-29%) követtek, míg harmadik legaggasztóbb elemként a környezetvédelem és a klímaváltozás (28%) jelent meg.

9. ábra: Az európai unió fő kihívásai (% , 2025)

(Kérdés: Ön szerint melyek az alábbiak közül az EU legfőbb kihívásai? – Kérjük, legfeljebb három választ jelöljön meg. [Több válaszlehetőség]) (Kérdés: Ön szerint melyek az alábbiak közül az EU legfőbb kihívásai? – Kérjük, legfeljebb három választ jelöljön meg. [Több válaszlehetőség])

Forrás: Eurobarometer Youth 2025¹⁴

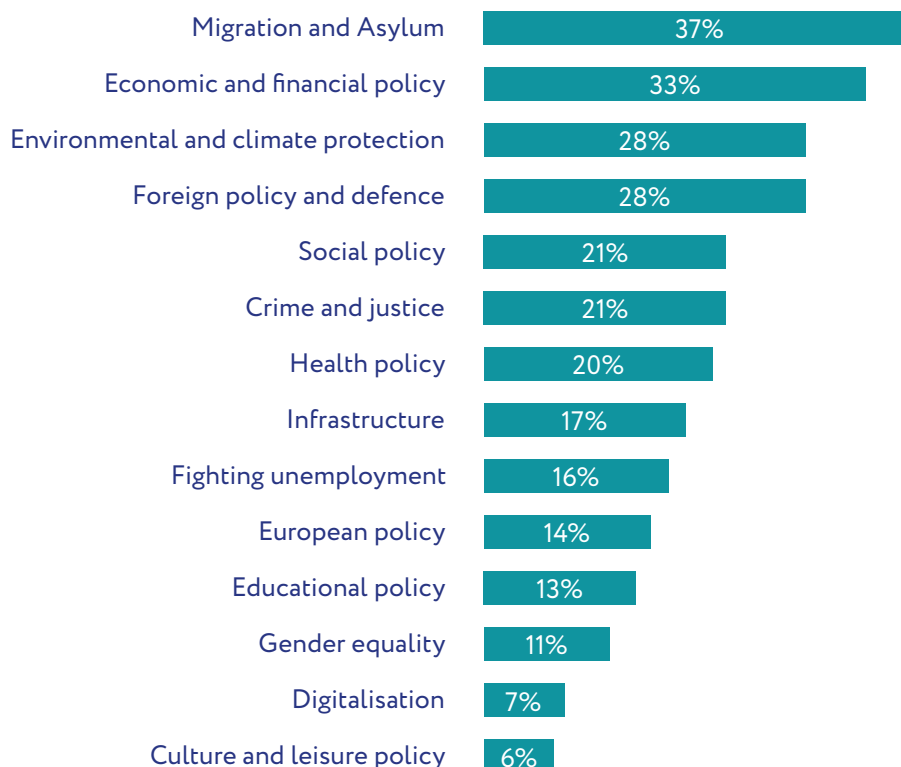
¹³ (% , EU27) Elemszám: n=25 933 – Minden válaszadó

A Young Europe 2025 eredményei hasonló mintázatot rajzolnak ki: a fiatalok számára a legfőbb kihívást a migráció (37%) jelentette, melyet a gazdaságpolitika (33%), holtversenyben a környezetvédelem és a kül- és biztonságpolitika (28-28%) követtek.

Ez a párhuzam azt mutatja, hogy bár a fiatalok az EU-t elsősorban az értékalapú szabadságok és a békés együttműködés letéteményeseként értékelik, elvárásaik a jövőre nézve egyre inkább a gazdasági stabilitás, a biztonságpolitika és a migráció kezelése felé tolódnak.

10. ábra: Az Európai Unió aktuális politikai problémái (% , 2025)

(Kérdés: Ön szerint melyek a legfontosabb aktuális politikai problémák az EU-ban? Kérjük, először válassza ki a legfontosabb problémát, majd a második és harmadik legfontosabb problémát.)

Forrás: Young Europe 2025¹⁵

A Századvég Európa Projekt kutatása során a fiataloktól azt is megkérdezték, hogy mennyire voltak elégedettek az unió eddigi intézkedéseivel bizonyos krízisek és válságok kezelésekor. A válaszok túlnyomó részben negatívak voltak az egyes intézkedések kapcsán: hét intézkedésből csupán kettővel voltak elégedettek: A határok biztonságának fenntartásával szembeni intézkedések és az energiaellátás biztonsága kapcsán vélekedtek pozitívan. Ugyanakkor elégedetlenek voltak leginkább az infláció és az energiaárak megfékezésére tett intézkedésekkel

váltak ki, de kisebb mértékben a klímaváltozás mérséklésével (-1 pont) és a szociális egyenlőtlenségek csökkentésével is (-1 pont).

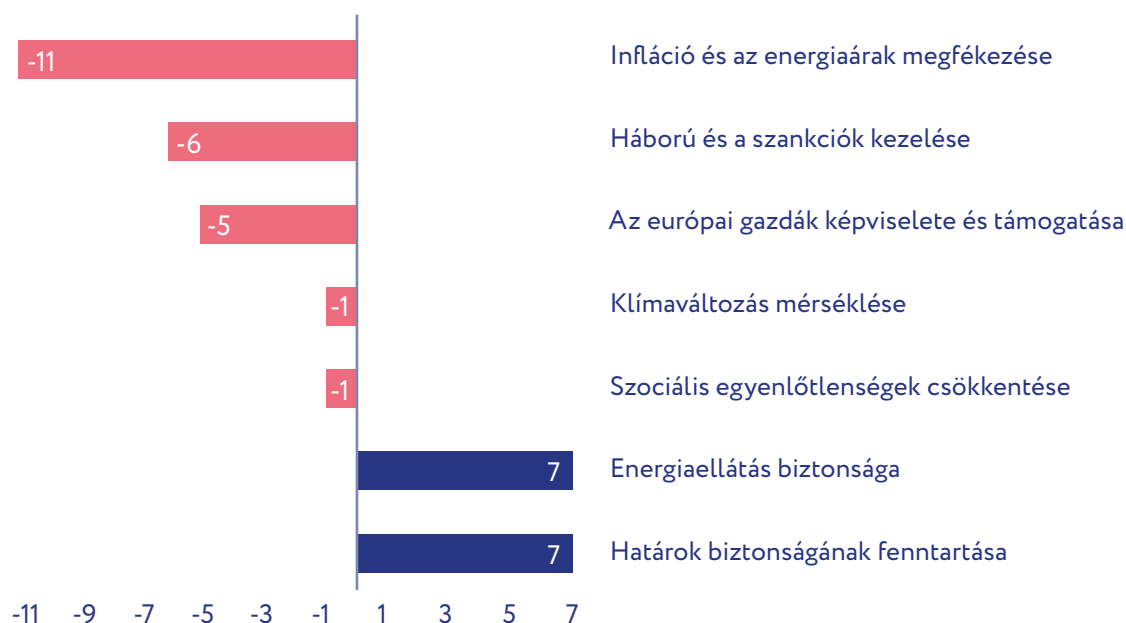
Nemek és korcsoport szerinti bontásban az EU intézkedéseivel kapcsolatos elégedettség a következő mintázatot mutatja: A fiatal férfiak (18–24 évesek) körében az energiaellátási intézkedésekkel való elégedettség aránya meghaladja az 54%-ot, míg a nők esetében ez 47%.

¹⁵Elemzés: n=5 653 – Minden válaszadó, „Nem tudom / nem válaszolok” válaszlehetőség nélkül

Az idősebb korcsoportokban az elégedetlenség dominál: több mint 55% válaszolta, hogy „inkább nem” vagy „egyáltalán nem” elégedett. A Khi-négyzet próba minden korcsoportban szignifikáns ($p < 0,001$). A klímaváltozás mérséklésére irányuló intézkedések megítélése szintén kor- és nemfüggő: a fiatal (18–24 évesek) férfiak ebben az esetben is nagyobb arányban voltak elégedettek, mint a nők. Az idősebb korosztályokban, különösen a nőknél, az elégedetlenség aránya kiemelkedő. A statisztikai tesztek minden korcsoportban szignifikánsak ($p < 0,001$), ami megerősíti, hogy a különbségek nem véletlenszerűek. A határok biztonsága, az európai gazdák támogatása,

a szociális egyenlőtlenségek csökkentése, valamint az infláció és energiaárak megfékezése esetében hasonló mintázat figyelhető meg: a fiatal (18–24 évesek) férfiak körében magasabb az elégedettség, míg a nők és az idősebb korosztályok körében inkább kritikus hozzáállás jellemző. A háborús helyzetek és szankciók kezelésével kapcsolatban eltérés mutatkozott: a 25–29 éves férfiak körében az elégedettség magasabb, mint a 18–24 éves férfiaknál, ami korcsoporton belüli differenciálódásra utal.

11. ábra: Az EU intézkedéseivel szembeni elégedetlenség (2025, %, EU27+UK, NO, CH)

Forrás: Századvég, Európa Projekt 2025 (fiatalok)¹⁶

Fiatalok jövőképe

Az Eurobarometer Youth 2025 felmérése alapján a fiatalok többsége inkább optimistán tekint az Európai Unió jövőjére: Magyarországon a megkérdezettek 74%-a vélte úgy, hogy az Unió előtt ígéretes távlatok állnak, ami a középmezőnyben is figyelemre méltó arány. A rangsor élén a máltai fiatalok állnak (92%), míg a legnagyobb szkepticizmus a francia (48%) és a német (48%) fiatalok

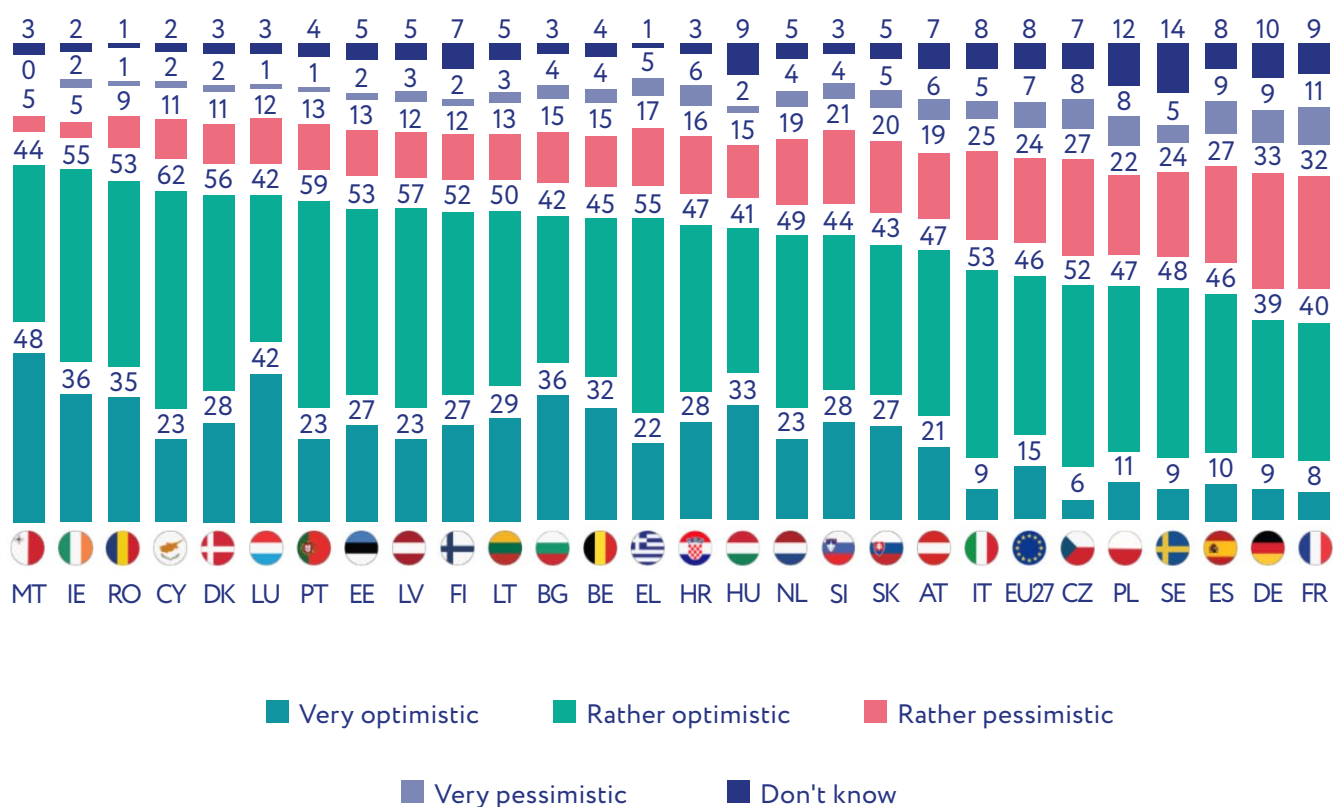
körében figyelhető meg. Ez az eltérés arra utal, hogy a tagállamok fiatal generációinak EU-hoz való viszonya nem egységes: míg egyes országokban a jövőkép erősen a lehetőségek és a fejlődés irányába mutat, addig másutt inkább a bizonytalanság és a bizalmatlanság érzése dominál.

Ezek a különbségek jól érzékelhetők a korábban említett „demográfiai metabolizmus” modelljének fényében, amely szerint a társadalmi attitűdök és értékek generációs megújuláson mennek keresztül. Az új nemzedékek eltérő gazdasági, politikai és kulturális tapasztalatokkal lépnek be a társadalmi térbe, ami új típusú félelmeket és várakozásokat eredményezhet az Európai Unió jövőjével kapcsolatban. A fiatalok EU-percepcióját tehát kettős hatás formálja: egyrészt a demográfiai metabolizmus által hozott generációs értékvtáltás, másrészt az aktuális gazdasági és társadalmi helyzet – például az infláció, az energiaárak és a biztonsági bizonytalanság – rövid távú hatásai.

Ebből fakadóan optimizmusuk vagy szkepticizmusuk nem kizárólag az EU teljesítményének tükröződése, hanem annak is kifejeződése, hogy az új generációk milyen módon értelmezik saját jövőbeli helyüket és szerepüket az európai integráció keretein belül. A „demográfiai metabolizmus” elmélet így hozzájárul annak megértéséhez, hogy a fiatalok EU-val kapcsolatos attitűdjei nem statikusak, hanem az idő előrehaladtával és a társadalmi környezet változásával folyamatosan alakulnak.

12. ábra: EU jövőjének megítélése (%)

(Kérdés: Mennyire optimista vagy pesszimista az EU jövőjét illetően? – Nagyon optimista, inkább optimista, inkább pesszimista, nagyon pesszimista, nem tudja)

Forrás: Eurobarometer Youth 2025¹⁷

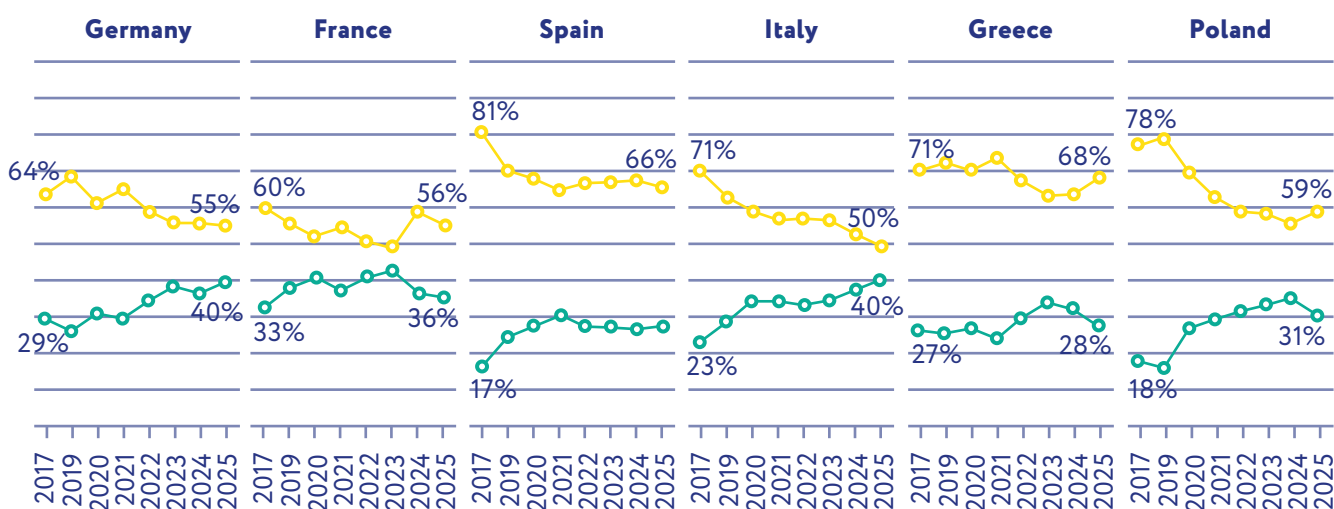
¹⁷(%) Elemszám: n=25 933 – Minden válaszadó

A fiatalok jövőképét egyszerre formálja az EU jelenlegi teljesítményének megítélése és a hosszabb távú társadalmi-gazdasági folyamatok érzékelése, ami elkerülhetlenné teszi annak vizsgálatát, milyen elvárásokkal fordulnak az integráció jövője felé.

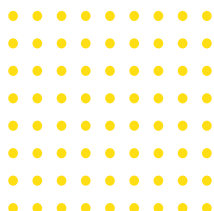
Többségük pesszimistán szemléli a jövő nemzedékeinek kilátásait, ami összhangban áll a Young Europe 2025 kutatás megállapításaival.

Az alábbi ábra jól szemlélteti, hogy e pesszimizmus 2017 óta folyamatosan jelen van, ami arra utal, hogy a fiatalok körében a jövőről alkotott kollektív narratíva egyre inkább a bizonytalanságra, a fenyegetésekre és a hosszú távú kockázatokra épül. Mely arra enged következtetni, hogy a fiatalok jövőképe nemcsak az EU intézményi megítéléséből fakad, hanem szoros összefüggésben áll a globális kihívásokkal: mint pl.: klímaváltozás, gazdasági stabilitás, társadalmi egyenlőtlenségek.

13. ábra: Az EU jövőjének csökkenő optimizmusa (%)
(Kérdés: Ha a jövőre gondol, általában optimista vagy pesszimista a személyes helyzetét illetően?¹⁸)

Forrás: Young Europe 2025¹⁹

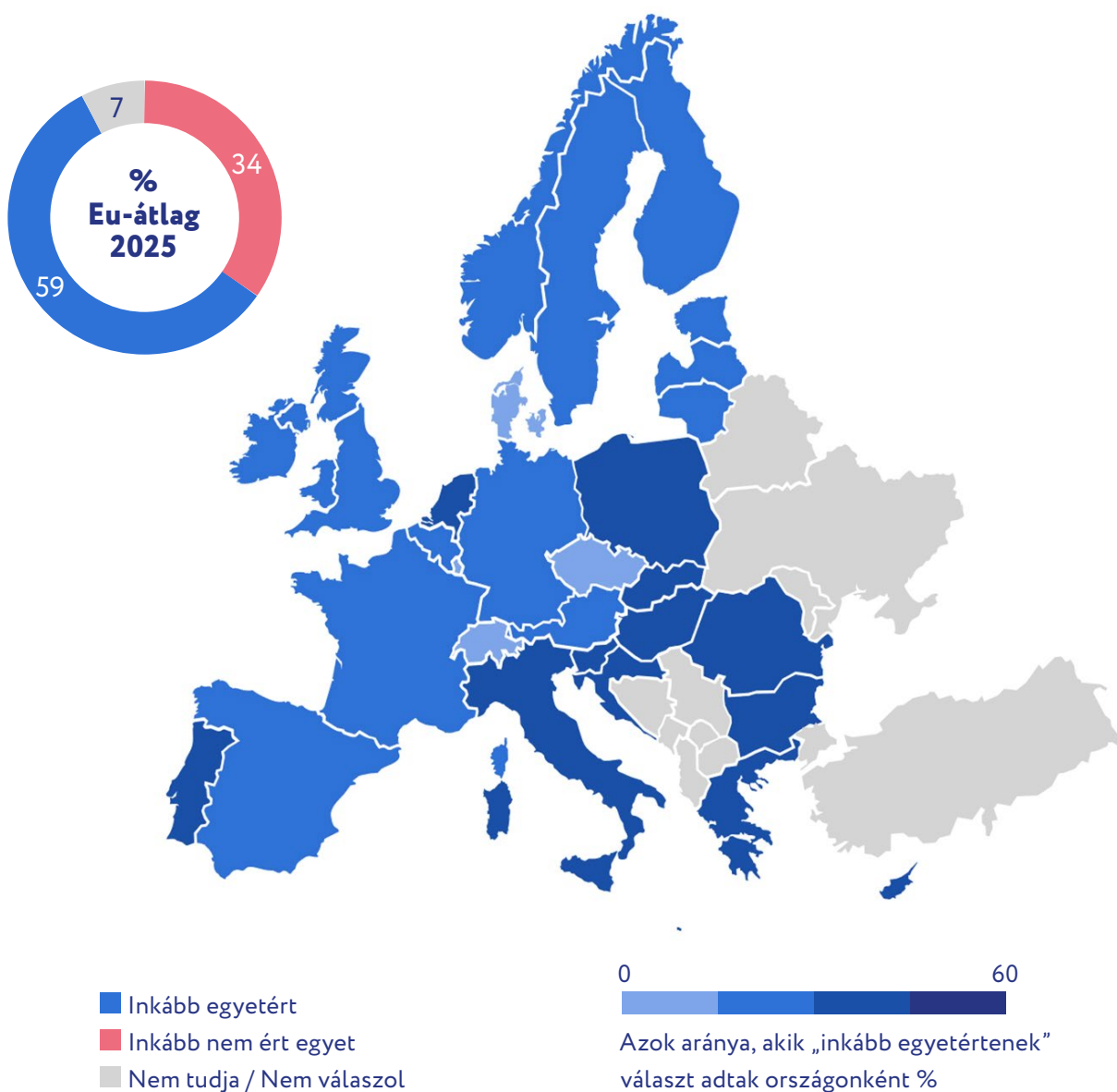

¹⁸ Sárga vonal: optimista, Kék vonal: pesszimista

¹⁹ Elemszám: n=6 703 – Minden válaszadó, „Nem tudom / nem válaszolok” válaszlehetőség nélkül; megjegyzés: 2024-ben az Egyesült Királyságban nem tették fel a kérdést.

A fiatalok jövőképeinek részét képezi, az is, hogy hogyan látják többek között az Unió versenyképességét. A pesszimista jövőképbe teljes mértékben jól illeszkedik a szintén pesszimista uniós versenyképesség: a fiatalok 59%-a értett egyet az unió versenyképességének romlásával, míg egyharmaduk annak javulásával. Az országok domináns véleményének vizsgálata összességében pesszimizmusra utal.

14. ábra: Az Európai Unió globális versenyképessége romlik (2025, %, EU27+UK, NO, CH)

Forrás: Századvég, Európa Projekt 2025 (fiatalok)²⁰

²⁰ Indexált érték = Inkább egyet ért – inkább nem ért egyet = [szín]

Konklúzió

A tanulmány célja annak feltárása volt, hogy az európai fiatalok miként viszonyulnak az Európai Unióhoz, milyen tényezők alakítják az EU-val kapcsolatos identitásukat és attitűdjeiket, valamint hogyan formálódik jövőképük az integráció jövőjéről. A három, 2025-ben készült empirikus kutatás összevetése alapján több egyértelmű következtetés megfogalmazható.

Elsőként, a fiatalok EU-val kapcsolatos attitűdjeit egyértelműen kettősség jellemzi: a mobilitási és tanulási lehetőségek, a közös értékek és a kulturális sokszínűség pozitív megítélése mellett megjelenik a bürokratikus működés, a döntéshozatali átláthatatlanság és a tagállami szuverenitás korlátozásának kritikája. Ez a kettősség azonban nem elutasítást, hanem aktív részvételi igényt jelez.

Másodszor, az elemzés megerősítette, hogy az európai és a nemzeti identitás nem egymást kizáró, hanem egymást kiegészítő kötődések.

A fiatalok identitásában egyre hangsúlyosabb a „többszörös lojalitás” megjelenése: egyszerre érzik magukat hazájukhoz és Európához tartozónak. Ez a szinergikus kapcsolat jelenti az európai integráció társadalmi legitimitásának alapját.

Harmadrészt, a fiatalok jövőképe – a demográfiai metabolizmus modelljének megfelelően – a generációs érték váltás és a gazdasági-társadalmi környezet együttes hatására formálódik. Az új nemzedékek nyitottabbak és integrációpártibbak, ugyanakkor érzékenyebbek a válásokra, a megélhetési nehézségekre és a biztonsági bizonytalanságra. Ez azt mutatja, hogy az EU-val szembeni optimizmus nem automatikus, hanem feltételes bizalom alapul, amely az Unió reagálóképességétől függ.

A kutatás tehát megerősítette, hogy az európai fiatalok nem elfordulnak, hanem kritikusan, de konstruktívan közelítenek az Unióhoz: elvárásaik az értékalapú, hatékony és átlátható integráció irányába mutatnak.

A kutatás eredményei alapján az Unió számára alapvető jelentőségű, hogy a fiatal generációk irányába célzott, értékalapú és hosszú távon is fenntartható szakpolitikai eszközrendszert alakítson ki. Ehhez mindenekelőtt szükséges a fiatalok döntéshozatalba való mélyebb bevonása, amely biztosítja, hogy az ifjúsági szempontok átfogóan érvényesüljenek az uniós szakpolitikákban. A deliberatív demokrácia eszközeinek megerősítése – mint a fiatalok részvételét támogató European Youth Assembly vagy a tematikus Youth Citizens' Panels – hozzájárulhat a demokratikus legitimáció és az intézményi bizalom erősítéséhez. Kiemelten fontos az uniós intézményekről és értékekről való ismeretek mélyítése, amely egy átfogó, oktatási és kommunikációs dimenziókat egyesítő „Europe Literacy” program keretében valósulhatna meg. Ez nemcsak a fiatalok EU-ismereteit növelné, hanem hozzájárulna ahhoz is, hogy a kritikai attitűdök tudatos, konstruktív részvétellé formálódjanak.

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy az európai fiatalok nem eltávolodnak az Európai Uniótól, hanem annak jövőjét aktív alakítóként kívánják formálni. Az Unió jövője ennek megfelelően nem kizárólag gazdasági teljesítményének függvénye, hanem attól is, hogy mennyiben képes a fiatal generációkat valódi politikai és társadalmi partnerekként bevonni az Unió megújításába. A fiatalok bizalma, elkötelezettsége és aktív részvétele az európai integráció hosszú távú stabilitásának és fenntarthatóságának kulcseleme.

Irodalomjegyzék

- Andorka, R. (2003). Bevezetés a szociológiába. Budapest: Osiris Kiadó.
- Barnard, C. (2017). Law and Brexit. *Oxford Review of Economic Policy*. 33(1) 4-11. <https://doi.org/10.1093/oxrep/grx015>
- Bruter, M. (2005). *Citizens of Europe? The Emergence of a Mass European Identity*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1057/9780230501867>
- Díez Medrano, J. (2010). Unpacking European identity. *Politique européenne*, 30(1), 213–244. <https://doi.org/10.3917/poeu.030.0213>
- Gábor K. (1995). Az ifjúságkutatás irányai a kilencvenes években. *Educatio* 1995(2), 191-207.
- Gábor K. és Jancsák Cs. (szerk.) (2006). *Ifjúságszociológia. Szemelvények*. Szeged: Belvedere Meridionale – EIKKA. (Ifjúsági korszakváltás sorozat)
- ENSZ Fiatal Szakértői Program: <https://ensz-newyork.mfa.gov.hu/news/palyazati-lehetoseg-az-ensz-fiatal-szakertoi-programja-ba-young-professionals-programme-ypp> (letöltve: 2026.02.05)
- ENSZ Ifjúsági Küldött program: <https://ensz.kormany.hu/ensz-ifjusagi-kuldott-program>
- ESC program (2025): <https://szolidaritasitestulet.hu/esc-guide-2025-hu.pdf>
- European Youth Goals – Európai Ifjúsági Célok. https://youth.europa.eu/strategy/european-youth-goals_en (letöltve: 2026.02.05)
- Eurobarometer Youth 2025: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3373>
- Európai Bizottság, „Young people and agriculture and rural areas”: https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/young-people-agriculture-and-rural-areas_hu
- Eurostat (az EU statisztikai hivatala). <https://ec.europa.eu/eurostat/web/children-youth/overview> (letöltve: 2025.10.22.)
- EU (é.n.). Az Európai Unió története 1990-től 1999-ig. Letöltés: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1990-99_hu (2026.02.05.)
- Európai Bizottság. A Mezőgazdaságra és az élelmiszerekre vonatkozó stratégiai jövőkép. https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food_hu (letöltve: 2026.02.05)
- Európai Bizottság (2025). Európai szolidaritási testület, pályázati útmutató. https://youth.europa.eu/sites/default/files/inline-files/european_solidarity_corps_guide_2025_HU.pdf (letöltve: 2026.02.05.)
- Fomina, J. (2017). The Unlikely Eurosceptics: The Undercurrent Anti-European Attitudes among the Young Poles and the Role of the Domestic Context. *Polish Sociological Review*, 198(2), 141–166. <https://polish-sociological-review.eu/The-Unlikely-Eurosceptics-The-Undercurrent-Anti-European-Attitudes-among-the-Young/129955> (letöltve: 2026.02.05.)
- Kassai B. és Horváth G. (2011): *Az európai politikai identitásról*. In: Balogh B., Bernáth K., Bujalos I., Hatos, A., Murányi I. (szerk.): Európai, nemzeti és regionális. Identitás elmélet és gyakorlat. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 97–110.
- Lutz, W., & Striessnig, E. (2016). *Demographic metabolism: A theory of population change*. *Population and Development Review*, 42(1), 39–69. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2016.00127.x> (letöltve: 2026.02.05.)
- Martonyi, J. (2021): Európai tükrök. Nyitni vagy bezárni. Európai tükrök 24(2) <https://doi.org/10.32559/et.2021.2.8> (letöltve: 2026.02.05.)
- Műszaki Magazin (2024.12.04), „Generáció”: <https://www.muszaki-magazin.hu/2024/12/04/generacio>
- Nagy, Á. (szerk.) (2020): A lábjegyzeten is túl – magyar ifjúságkutatás 2020. Szociális Demokráciáért Intézet – Excenter Kutatóközpont. <https://mek.oszk.hu/23200/23269/23269.pdf> (letöltve: 2025.12.15.)
- Risse, T. és Maier, M. L. (2010). Europeanization, Collective Identity and Public Discourses. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.1569059> (letöltve: 2026.02.05)

Ryder, N. B. (1965). The Cohort as a Concept in the Study of Social Change. *American Sociological Review*, 30, 843-861. <http://dx.doi.org/10.2307/2090964>

Strauss, W., & Howe, N. (1991). *Generations: The history of America's future 1584 to 2069*. New York: William Morrow & Company.

Striessnig, E. és Lutz, W. (2016). Demographic Strengthening of European Identity. *Population and Development Review* 42(2), 305-312. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2016.00133.x>

Századvég (2025): Európa Projekt 2025. <https://szazadveg.hu/europa-projekt-2025> (letöltve: 2026.02.05)

TUI Stiftung – Young Europe 2025 kutatás: www.tui-stiftung.de/wp-content/uploads/2025/07/20250708_YouGov_Ergebnisbericht_TUIS-tiftung_JungesEuropa2025_EN.pdf (letöltve: 2026.02.05)

Világ gazdaság (2025.09.13.) Újra napirendre kerülhet: ezek az országok is csatlakozhatnak az Európai Unióhoz. <https://www.vg.hu/nemzetkozi-gazdasag/2025/09/eszaki-bovites-europai-unio> (letöltve: 2026.02.05)

